

כרטיסיות - תשובון למורה

פרק א' - ההכנות לשבת (סעיפים: כה- לד)

אירוע 1 (נשנוש):

חזרתם מורעבים מהלימודים ואתם רוצים לאכול קוגל, תפוח וכוס תה
תשובה - מותר בכל התחנות, כי זה נשנוש עראי- ללא לחם.
כאן התלמיד התלמיד עם הכתר יתבונן בשלושת הזמנים ויגיע למסקנה שבשלושתם מותר, ולכן
הוא לא יכול לזהות מהו הכתר, ועובר לאירוע הבא.

אירוע 2 (ארוחה כבדה):

אתם רוצים לשבת לארוחת צהריים מסודרת ומשביעה עם לחם וסלט- כמו בכל יום.
תשובה: אם הכתר הוא חצות → מותר! | אם הכתר הוא שעה עשירית או מנחה קטנה → אסור!
זוהי סעודה שרגיל בה.

אירוע 3 (מסיבה): אתם רוצים לשבת למסיבת הפתעה.

עם ארוחה מושקעת- כוללת, לחמים, סלטים, מנה עיקרית וקינוח.
אסור! (אסור בכל התחנות, כי זה סעודה שאינו רגיל בה.
כאן התלמיד התלמיד עם הכתר יתבונן בשלושת הזמנים ויגיע למסקנה שבשלושתם אסור, ולכן
הוא לא יכול לזהות מהו הכתר, ועובר לאירוע הבא.

אירוע 4 (סעודת מצווה):

נקבעה ברית מילה לבן דוד שלכם ואתם מוזמנים לארוחה החגיגית עם לחם שנערכת ממש
עכשיו.
תשובה: אם הכתר הוא חצות → מותר ועדיף לפני אם הכתר הוא - תחילת השעה העשירית/
מנחה קטנה → מותר

אירוע 5 (חנות ועסקים - מלאכת קבע):

בחנות הבגדים יש לקוחות רבים, ואתם רוצים להשאיר אותה פתוחה כרגיל.
תשובת הכיתה תלויה בכתר: אם הכתר הוא חצות או שעה עשירית → מותר! | אם הכתר הוא
מנחה קטנה → אסור! (כי זו מלאכת קבע שלא ניכרת לצורך שבת).

אירוע 6 (תיקון ביתי - עראי):

שנייה לפני שמתלבשים, גיליתם שיצא חוט ארוך מהמכפלת או שנקרע כפתור, ואתם לוקחים
מחט לתקן את זה זריז.
תשובת הכיתה: מותר! (מותר בכל הזמנים, כי מלאכת עראי מותרת לכולם תמיד).

אירוע 7 (תיקון פלטה - בעל מקצוע בשכר):

גיליתם שהפלטה של שבת לא נדלקת. אתם מזמינים טכנאי שיתקן אותה כדי שיהיה אוכל חם בשבת.
תשובת הכיתה: מותר! (מותר בכל הזמנים, כי במנחה קטנה זה חריג שמותר בשכר כיוון שזה ניכר לצורך שבת).

אירוע 8 (סנדלר עני)

רחמים הוא סנדלר עצמאי שעובד קשה מאוד, והשבוע הוא לא הצליח להרוויח שקל. אין לו ולמשפחה שלו אוכל וחלות לקנות לכבוד שבת. עכשיו הוא רוצה לפתוח את החנות שלו ולתקן נעליים של אנשים כדי להרוויח כסף".

אירוע 9: תפירה לצורך שבת שאינה ניכרת

ביטנת מעיל השבת נקרעה לגמרי, ואתם מפחדים שיהיה לכם קר מאוד בדרך לבית הכנסת בלילה. הבאתם את המעיל לתופרת מקצועית, כדי שתתקן את הבטנה הפנימית. התופרת מבקשת על התיקון הזה תשלום כספי".
תשובת הכיתה תלויה בכתר:
אם הכתר הוא חצות או שעה עשירית → מותר!
אם הכתר הוא מנחה קטנה → אסור! מותר רק בחינם כי לא ניכר שזה לצורך שבת.

מהלך ההפעלה

שימו לב: בהתנסות זו אין צורך לחשב. רק מותחים את הגומי ומסמנים לפי ההנחיות.

שלב א': מצב קיץ (הנץ מוקדם, שקיעה מאוחרת)

- המורה מניח את פתקית 'הנץ החמה' - בשעה 05:40 (קצת לפני 06:00), ואת פתקית השקיעה בשעה 19:40.
- שני תלמידים מותחים את הגומי חזק ומצמידים את קצותיו בדיוק לשני הפיתקיות האלו.
- המורה מסמן על הלוח היכן נפלות שלוש הנקודות ההלכתיות שעל הגומי המתוח:
 - חצות יוצאת באזור 12:40 בצהריים בזמן שלנו.
 - שעה 10 יוצאת באזור 16:15 אחר הצהריים.
 - מנחה קטנה יוצאת באזור 17:00 אחר הצהריים.
- ההסבר: "בקיץ היום ארוך ומתוח, תראו כמה מאוחר בשעון שלנו מגיעות נקודות העצירה!"

שלב ב': מצב חורף (הנץ מאוחר, שקיעה מוקדמת)

- המורה מבקש מהתלמידים להרפות מהגומי כדי שיתכווץ.
- המורה מזיז את פתקית השמש קדימה לשעה 06:40 (הנץ מאוחר), ואת פתקית השקיעה אחורה לשעה 16:40 (שקיעה מוקדמת).
- התלמידים מניחים את הגומי המכווץ בדיוק בין המיקומים החדשים של הפיתקיות.
- כולם מסתכלים על הנקודות שעל הגומי ומגלים את ה"קסם":
 - נקודת חצות זזה בשעון ל-11:40 בבוקר!
 - נקודת שעה 10 זזה בשעון ל-13:50 בצהריים!
 - נקודת מנחה קטנה זזה בשעון ל-14:20 בצהריים!
- המורה מסכם – אותן נקודות בדיוק על הגומי זו על השעון שלנו. מה הסיבה? כאשר היום קצר כל אחד חלקי 12 היא שעה מקוצרת, וכאשר היום ארוך השעה מתארכת. השעה שמוכרת לנו תמיד נשארת 60 דקות.

הפיצוח בספר:

- פתחו את הספר (פרק א: כה-לא), וגלו: אילו דינים קבועים חז"ל נעצו בנקודות האלו, שגורמים ללחץ הגדול של יום שישי בחורף כבר בשעה שתיים בצהריים?"
- החל מחצות מצווה מן המובחר לקרוא שניים מקרא ואחד תרגום, מתחילת השעה העשירית איסור התעסקות בעבודה, מאמצע השעה העשירית - זמן מנחה קטנה - לא אוכלים סעודת קבע.

3. לימוד עצמי מונחה + בניית תרשים ערב שבת (10 דקות)

- התלמידים פותחים את הספר בזוגות (סעיפים כה-ל'), לומדים את הפרטים וממלאים דף הפעלה קצר. מייד לאחר מכן, המורה מקרין על הלוח את 'תרשים ערב שבת', שיישאר פתוח לאורך כל המשחק.

4. המשחק: "מלך השעות הזמניות" (8 דקות)

- תלמיד עולה לקדמת הכיתה. המורה מניח לו כתר על הראש שבו כתוב זמן הלכתי - חצות, שעה עשירית, מנחה קטנה / *למתקדמים - כל שעה אחרת ביום. עליו לגלות מה כתוב בו.
- העזרים: התלמיד מחזיק ביד "כרטיס ניווט" עם 3 האפשרויות (חצות / תחילת השעה העשירית / מנחה קטנה) כדי שידעו שיש לבחור אחד מהזמנים האלה.
- המהלך: המורה מציג אירוע (מתוך המאגר). הכיתה מביטה בכתר של התלמיד, בודק בלוח הסיכום או בתרשים המלאכה, וצועקת: "מותר!" או "אסור!". התלמיד נעזר בלוח כדי לנחש מה הזמן הכתוב לו בכתר. יש אירועים שבכל הזמנים מותר, בעל הכתר לא יצליח בינתיים לזהות כי האירוע מתאים לכלל הזמנים, הוא יצטרך לעוד אירוע כדי להגיע לתשובה. בינתיים המורה מחדד את המקרה ומבקש מבעל הכתר לבדוק האם האירוע הזה יכול להיות מותר באחד משלושת הזמנים/ בשניים או באחד.

5. סיום יצירתי 🎨

בחרו באחת משתי הפעילויות הבאות:

אפשרות א': אתגר הסטארט-אפ – "קמפיין הניתוק" 💡

- הפעילות: מחלקים את הכיתה לשלוש. המשימה שלהם היא להמציא "רעיון למוצר, אפליקציה או פטנט" (דמיוני או אמיתי) שיעזור לילדים בגילם לבצע את הניתוק מענייני החול (מחשב, שיעורי בית) ביום שישי בצהריים ולעבור לחיבור לשבת.
- הצגה בכיתה: כל קבוצה מציגה את הפטנט שלה ב-2 משפטים קצרים (למשל: קופסת מנעול עם טיימר לטלפון שנפתחת רק במוצאי שבת, או תוסף למחשב שנועל את משחקי הרשת ומציג חומש אוטומטית במנחה קטנה).

אפשרות ב': "מכתב מהעתיד" – חילופי תפקידים 📝

- הפעילות: כל תלמיד מקבל דף קטן המעוצב כתיבת דואר אלקטרוני.
- המשימה: לכתוב 3 שורות בלבד מנקודת המבט של "השבת עצמה" או של "עצמם ביום ראשון בבוקר", המודה להם על כך שהם עצרו את ענייני החול הפרטיים שלהם בזמן מנחה קטנה ביום שישי. פעילות זו גורמת להם לחשוב על הרווח הרוחני והנפשי של השבת רגועה.

מהצחה ומהנאה!